

Nr 96

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning rörande farleder m. m. i Hjälmarren och Kungl. Maj:ts proposition angående ny organisation av sjöfartsverket, m. m., sistnämnda proposition i vad den hänvisats till statsutskottet, jämte motioner.

(4:e avd.)

Statsverkspropositionen

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 8, s. 119—123 i utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1969) föreslagit riksdagen att dels, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1969/70 beräkna till Sjöfartsverket m. m. ett anslag av 113 600 000 kr., dels godkänna vad departementschefen anfört rörande förpliktelser i fråga om underhåll av farleder m. m. i Hjälmarren.

Propositionen nr 58

I propositionen nr 58 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 14 mars 1969 föreslagit riksdagen att

1. anta förslag till ändring i folkbokföringsförordningen den 9 juni 1967 (nr 198),
2. avge yttrande över förslag till ändring i mönstringsförordningen den 14 april 1961 (nr 87),
3. godkänna de riktlinjer som departementschefen angett för organisation m. m. av sjöfartsverket,
4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid sjöfartsverket inrätta fem extra ordinarie tjänster för chefer för avdelningar,
5. besluta att den 1 juli 1969 skall inrättas ett centralt sjömansregister och en central sjömansnämnd i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat,
6. godkänna vad departementschefen förordat rörande Falsterbokanalen,
7. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt, som behövs för att genomföra förslagen,

8. för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under sjätte huvudtiteln anvisa

- a) till Allmänna sjövägar ett förslagsanslag av 103 120 000 kr.,
- b) till Säkerheten på fartyg ett förslagsanslag av 5 610 000 kr.,
- c) till Övrig verksamhet ett förslagsanslag av 3 993 000 kr.,
- d) till Vissa kostnader i samband med ny organisation av sjöfartsverket ett förslagsanslag av 1 017 000 kr.,

9. bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1969/70 bevilja bidrag till småbåtshamnar med sammanlagt högst 4 000 000 kr. samt

10. för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under nionde huvudtiteln anvisa

- a) till Bidrag till fiskehamnar m. m. ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
- b) till Åtgärder för fritidsbåttrafiken ett reservationsanslag av 1 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I propositionen föreslås ny organisation av sjöfartsverkets centrala förvaltning. Verkets uppgifter föreslås koncentrerade till att avse främst handelsjöfartens farleder och fartyg. Detta innebär att vissa av verkets nuvarande uppgifter t. ex. i fråga om småbåts- och fiskehamnar och geomagnetisk verksamhet upphör eller förs över till andra myndigheter. Verksamheten skall drivas med ekonomisk inriktning och med i princip full kostnadstäckning som mål.

Verket föreslås stå under ledning av en kollegialt beslutande lekmanstyreelse bestående av — utom generaldirektören — fyra ledamöter. Den centrala förvaltningen föreslås indelad i fem avdelningar, nämligen driftavdelningen, sjökarteavdelningen, sjöfartsinspektionen, ekonomiavdelningen och administrativa avdelningen.

Vidare föreslås att ett centralt sjömansregister inrättas vid sjömansförmedlingen i Göteborg. Härvid upphör sjömanshusens och sjöfartsstyrelsens registrering av sjömän. Sjömanshusens övriga uppgifter — dvs. mönstringsverksamheten — föreslås bli integrerade med sjömansförmedlingen i den allmänna arbetsförmedlingens lokala organisation. En central sjömansnämnd ersätter de regionala nämnderna.

Slutligen föreslås att Falsterbokanalen upplåts till småbåtshamn och under sommarhalvåret i begränsad omfattning hålls öppen för fritidsbåttrafik.

För budgetåret 1969/70 begärs för angivna ändamål sammanlagt 113 740 000 kr. För sjöfartsverket som är försöksmyndighet på programbudgetmetodikens område föreslås att de nuvarande anslagen ersätts med tre programbudgetinriktade anslag.

Propositionen har hänvisats i vad den avser ändringarna i folkbokföringsförordningen och mönstringsförordningen till lagutskottet och till-

delats andra lagutskottet, i vad den avser bidrag till småbåtshamnar och anslag under nionde huvudtiteln till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 614 av herr Johan Olsson och II: 698 av fru Jonäng och herr Eriksson i Bäckmora vari hemställs att riksdagen måtte uttala sig för att lotsplatsen vid Hudiksvall-Hölick måtte upprätthållas i sin nuvarande funktion,

dels de likalydande motionerna I: 619 av herr Palm m. fl. och II: 712 av herr Nyström m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en ny allsidig utredning angående lots- och fyrväsendets framtida organisation,

dels de likalydande motionerna I: 622 av fru Segerstedt Wiberg m. fl. och II: 365 av herr Åberg m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam utredning syftande till en samordning av de statliga verkens rationaliseringsåtgärder beträffande de verksamheter som är förlagda till våra kuster,

dels motionen II: 1108 av herrar Sellgren och Westberg i Ljusdal vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 58 angående ny organisation av sjöfartsverket måtte uttala, att ledamöterna i sjöfartsverkets styrelse utses i samråd med Näringslivets trafikdelegation, Sjöbefraktarrådet, rederinäringen och arbetstagarorganisationerna inom området och att det i propositionen föreslagna antalet kan utökas för att uppnå en tillräckligt bred representation inom styrelsen,

dels motionen II: 1109 av herrar Tobé och Ekström vari hemställts att riksdagen i samband med behandlingen av propositionen nr 58 måtte uttala att frågorna om oljeskydd och skydd mot annan vattenförorening vid en omorganisation av sjöfartsverket måtte uppmärksammas i verkets instruktion och vid bestämmandet av verkets personaluppsättning så att en tillfredsställande handläggning av hithörande angelägenheter kan förverkligas.

Utskottet

Vad i statsverkspropositionen föreslagits rörande vissa förpliktelser i fråga om *underhåll av farleder m. m. i Hjälmaren* har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande. Utskottet tillstyrker således att riksdagen godkänner vad departementschefen härom anfört.

I propositionen nr 58 framläggs förslag om *ny organisation av sjöfartsverket*. Det erinras därvid om att verket bildades 1956 genom att handläggningen av en stor del av de ärenden rörande sjöfarten som tidigare varit fördelade på flera olika myndigheter fördes samman till ett verk. Den integration av arbetet som eftersträvades anses emellertid inte ha blivit tillfredsställande genomförd. Detta förklaras bero bl. a. på att en samlad klart uttalad målsättning för de skilda enheterna och funktionerna inom verket saknats. Vidare har oklarheter i organisationen förelegat i fråga om bl. a. ansvarsfördelningen inom verket vilket har lett till brister i samarbetet och svårigheter i beslutsprocessen.

Sjöfartsutredningen har i sitt betänkande Sjöfartsverkets arbetsuppgifter och organisation (Stencil K 1967:10), vilket redovisas i propositionen, utgått från att verket även i fortsättningen skall vara central myndighet i ärenden som rör sjöfarten och att verket skall ha hand om huvuddelen av de statliga förvaltningsuppgifterna på detta område. Med hänsyn bl. a. till att den övervägande delen av verkets kostnader avser handelssjöfarten har utredningen ansett det naturligt att verkets uppgifter koncentreras till att gälla i första hand handelssjöfartens farleder och fartyg. Detta har ansetts föra med sig att vissa uppgifter bör avskiljas från verket och antingen upphöra eller föras över till andra för ifrågakommande uppgifter bättre lämpade myndigheter.

Utskottet kan för sin del i likhet med departementschefen ansluta sig till utredningens principiella syn i fråga om sjöfartsverkets huvudsakliga uppgifter. Riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken bör vidare, såsom departementschefen föreslagit, vara avgörande för inriktningen och utformningen av sjöfartsverkets arbete. Verksamheten bör sålunda drivas med ökad ekonomisk inriktning med *i princip* full kostnadstäckning som mål under beaktande dock av sjösäkerhetens krav. Särskild hänsyn bör härvid enligt utskottets uppfattning tas till angelägenheten av de arbetsuppgifter som representeras av sjöräddnings- och isbrytarverksamheten. Frågan om i vad mån systemet med kostnadstäckning för dessa verksamhetsgrenar skall tillämpas torde få prövas i samband med behandlingen av de förslag från Kungl. Maj:ts sida rörande bl. a. sjöfartsavgifterna, som enligt vad utskottet erfarit är att förvänta.

Vad i propositionen anförts beträffande den närmare avgränsningen av verkets uppgifter m. m. samt överförande av vissa arbetsuppgifter till andra myndigheter och organ har utskottet jämväl kunnat ansluta sig till. I vad förslagen avser överförande av frågor rörande fiskehamnar till fiskeristyrelsen och bidragsgivningen till småbåtshamnar till statens naturvårdsverk behandlas de av jordbruksutskottet i dess utlåtande nr 17.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i motionen II:1109 yrkats att riksdagen måtte uttala att frågorna om oljeskydd och skydd mot annan vattenförorening vid en omorganisation av sjöfartsverket måtte uppmärk-

sammas i verkets instruktion och vid bestämmandet av verkets personaluppsättning så att en tillfredsställande handläggning av hithörande angelägenheter kan förverkligas.

Såsom av propositionen framgår har sjöfartsutredningen föreslagit att naturvårdsverket skall överta ansvaret för föroreningsfrågorna samt att oljeskyddsrådet upplöses och dess uppgifter övertas av naturvårdsverkets vattenvårdsråd. Flertalet av de remissinstanser som uttalat sig i denna fråga anser det riktigt att nämnda arbetsuppgifter handläggs inom en vidare ram än som nu är fallet. Vissa remissinstanser framhåller emellertid att praktiska svårigheter avseende tillsyn m. m. torde uppstå om huvudansvaret förs över till naturvårdsverket. För den tillsyn som är nödvändig i fråga om såväl oljeskyddsanordningar ombord i fartyg som oljedagböcker-na har vidare naturvårdsverket ingen lämplig regional organisation.

Med hänsyn bl. a. härtill har departementschefen funnit att frågor rörande åtgärder mot vattenförorening från fartyg såsom hittills bör handläggas av sjöfartsverket. Oljeskyddsrådet föreslås dock upphöra. Dess uppgift att som rådgivande organ biträda sjöfartsverket vid handläggning av oljeskyddsfrågor föreslås skola övertas av naturvårdsverkets vattenvårdsråd, vari avses ingå en representant från sjöfartsverket. Härigenom anses en naturlig kanal skapas för samråd i dessa frågor mellan sjöfartsverket och naturvårdsverket.

Med beaktande bl. a. av det anförda har utskottet inte funnit sig berett biträda motionärernas yrkanden. Utskottet förutsätter dock att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på de betydelsefulla problem som tagits upp i motionen samt vidtar de åtgärder av bl. a. förebyggande art som kan befinnas påkallade för att åstadkomma tillbörlig övervakning och kontroll i berörda hänseenden.

I propositionen föreslås sjöfartsverket stå under ledning av en kollegialt beslutande lekmannastyrelse. Det förutsätts få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma antalet ledamöter, och departementschefen förklarar sig ha för avsikt att förordna att antalet bestäms till fem med generaldirektören som ordförande.

I anledning härav har i motionen II: 1108 hemställts att riksdagen måtte uttala att ledamöterna i styrelsen utses i samråd med Näringslivets trafikdelegation, Sjöbefraktarrådet, rederinäringen och arbetstagarorganisationerna inom området samt att det föreslagna antalet ledamöter skall kunna utökas att uppnå en tillräckligt bred representation inom styrelsen.

Utskottet tillstyrker för sin del Kungl. Maj:ts förslag och vill i anslutning härtill understryka departementschefens uttalande att styrelsen bör bestå av personer med bred erfarenhet av näringsliv och förvaltning utan särskild anknytning till vissa intressen eller organisationer. Under hänvisning härtill avstyrks motionen i fråga.

Sjöfartsverkets centrala förvaltning föreslås indelad i fem avdelningar,

nämligen driftavdelningen, sjökarteavdelningen, sjöfartsinspektionen, ekonomiavdelningen och administrativa avdelningen. Den sålunda föreslagna indelningen liksom indelningen i sektioner och fördelningen av arbetsuppgifter på dessa synes utskottet ändamålsenlig och tillstyrkes därför även som vad departementschefen anfört beträffande inrättande av vissa tjänster m. m.

Utskottet vill i anslutning till det anförda ta upp vissa *vid början av årets riksdag motionsledes framställda yrkanden.*

I de vid början av årets riksdag väckta motionerna I: 622 och II: 365 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsamt utredning syftande till en samordning av de statliga verkens rationaliseringsåtgärder beträffande de verksamheter som är förlagda till våra kuster. Utskottet vill i anledning av vad motionärerna därvid anfört till en början framhålla att Kungl. Maj:ts förevarande organisationsförslag bl. a. innebär att sjöfartsinspektionen ges en självständig ställning inom verksamheten vid handläggning av ärenden som rör tillsyn från sjösäkerhetssynpunkt över såväl sjöfartsverkets som andras farledsanordningar. Det förutsätts få ankomma på Kungl. Maj:t att i det avseendet meddela bestämmelser i instruktionen för sjöfartsverket. Vidare föreslås ett sjösäkerhetsråd skola inrättas. Rådet skall ha till uppgift att med inriktning på fritidsbåttrafiken bland allmänheten upplysa om och propagera för ett riktigt och säkert uppträdande till sjöss. Det förutsätts få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om instruktion för rådet och utse ledamöter i det. Antalet ledamöter föreslås begränsat till tio bland vilka skall ingå erfaret och kunnigt sjöfolk. Representanter för bl. a. sjöfartsverket, generaltullstyrelsen, statens naturvårdsverk, försäkringsbolagen, redarna, Svenska Sällskapet för Räddning av Skeppsbrutne och båtorganisationerna avses ingå i rådet.

Vidare har lotsorganisationsutredningen i sitt betänkande Lots- och fyrväsendets organisation (Stencil K 1968: 8) bl. a. tagit upp de i motionerna berörda frågorna om sjöräddningstjänsten och havsövervakningen. Räddningstjänstutredningen har också att behandla bl. a. frågan om fördelning av ansvar och arbetsuppgifter mellan olika organ som deltar i räddningsverksamheten. Lotsorganisationsutredningens förslag är f. n., efter sedvanlig remissbehandling, föremål för beredning inom Kungl. Maj:ts kansli.

Såsom utskottet i sitt utlåtande nr 169 vid höstsessionen av fjolårets riksdag — i anledning av motioner i samma ämne som de nu förevarande — erinrade om har slutligen statsrådet och chefen för finansdepartementet i ett interpellationssvar hösten 1967 förklarar att vid prövningen av lotsorganisationsutredningens och räddningstjänstutredningens förslag även samordningsfrågor rörande kust- och sjöövervakningen kommer att prövas. Utskottet finner det angeläget att en ingående sådan prövning kommer

till stånd och anser sig kunna utgå från att därvid även synpunkter av det slag motionärerna anfört vederbörligen beaktas. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida synes med hänsyn till det anförda inte erforderlig, varför motionerna i fråga avstyrks.

Utskottet kan inte heller finna det motiverat att på sätt i motionerna I: 619 och II: 712 yrkats från riksdagens sida nu begära en ny allsidig utredning angående lots- och fyrväsendets framtida organisation och avstyrker därför nämnda motioner.

I motionerna I: 614 och II: 698 har hemställts att riksdagen måtte uttala sig för att lotsplatsen vid Hudiksvall-Hölick måtte upprätthållas i sin nuvarande funktion. Då utskottet anser prövningen av lotsorganisationsutredningens förslag beträffande bl. a. denna lotsplats inte böra föregripas genom ett uttalande redan nu från riksdagens sida avstyrks jämväl dessa motioner.

Utskottet tillstyrker att på sätt departementschefen föreslagit ett *centralt sjömansregister* inrättas vid sjömansförmedlingen i Göteborg. Härvid upphör sjömanshusens och sjöfartsstyrelsens registrering av sjömän. Sjömanshusens övriga uppgifter — dvs. mönstringsverksamheten — föreslås bli integrerade med sjömansförmedlingen i den allmänna arbetsförmedlingens lokala organisation. En central sjömansnämnd ersätter de regionala nämnderna.

I fråga om *Falsterbokanalen* föreslås i propositionen att driften av densamma i nuvarande form läggs ned den 1 november 1969. Statens naturvårdsverk avses därefter överta förvaltningen av kanalen och svara för att kanalluckorna och klaffbron med tillhörande maskineri hålls i sådant skick att driften vid behov med relativt kort varsel kan återupptas. Kanalen skall vidare upplåtas för småbåtshamnsändamål och sommartid i begränsad omfattning hållas öppen för fritidsbåtar. Vad departementschefen i samband därmed anfört och förordat har inte gett utskottet anledning till erinran.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om *anslagsberäkningar* och medelsfördelning de skilda verksamhetsgrenarna emellan tillstyrks av utskottet i vad förslagen avser sjätte huvudtiteln. Förslagen beträffande anslagen under nionde huvudtiteln behandlas av jordbruksutskottet i dess utlåtande nr 17.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen godkänner vad departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1969 anfört rörande förpliktelser i fråga om underhåll av farleder m. m. i Hjälmaran,

2. att riksdagen avslår motionen II: 1109,

3. att riksdagen avslår motionen II: 1108,

4. att riksdagen godkänner de riktlinjer som i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 14 mars 1969 angetts för organisationen m. m. av sjöfartsverket,

5. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vid sjöfartsverket inrätta fem extra ordinarie tjänster för chefer för avdelningar,

6. att riksdagen avslår motionerna I: 622 och II: 365,

7. att riksdagen avslår motionerna I: 619 och II: 712,

8. att riksdagen avslår motionerna I: 614 och II: 698,

9. att riksdagen beslutar att den 1 juli 1969 skall inrättas ett centralt sjömansregister och en central sjömansnämnd i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 14 mars 1969 förordat,

10. att riksdagen godkänner vad departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 14 mars 1969 förordat rörande Falsterbokanalen,

11. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra de förslag som upptagits i sistnämnda statsrådsprotokoll,

12. att riksdagen för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under sjuätte huvudtiteln anvisar

a. till *Allmänna sjövägar* ett förslagsanslag av 103 120 000 kr.,

b. till *Säkerheten på fartyg* ett förslagsanslag av 5 610 000 kr.,

c. till *Övrig verksamhet* ett förslagsanslag av 3 993 000 kr.,

d. till *Vissa kostnader i samband med ny organisation av sjöfartsverket* ett förslagsanslag av 1 017 000 kr.

Stockholm den 9 maj 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Nyman

(fp), Rönnerberg (s), Wallmark (m), Thorsten Larsson (cp) och Wirtén (fp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (m), Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Mellqvist (s), Gustafson i Göteborg (fp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Mattsson (cp), Johansson i Norrköping (s), Enskog (fp), Nordstrandh (m), Alemyr (s), Antonsson (cp), Svanberg (s), Jönsson i Arlöv (s) och Sjönell (cp).

Reservation

av herr Gustafson i Göteborg (fp).